

LV

LV

LV

EIROPAS KOMISIJA

Briselē, 22.12.2009
COM(2009)698 galīgā redakcija

**KOMISIJAS ZIŅOJUMS PADOMEI, EIROPAS PARLAMENTAM, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

SAPARD GADA ZIŅOJUMS — 2008. GADS

SEC(2009)1715

KOMISIJAS ZIŅOJUMS PADOMEI, EIROPAS PARLAMENTAM, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI

SAPARD GADA ZIŅOJUMS — 2008. GADS

1. IEVADS

No 2000. gada Eiropas Savienība (ES) pastiprināja pirmspievienošanās palīdzību lauku attīstībai desmit Centrāleiropas un Austrumeiropas kandidātvalstīm, izveidojot *Sapard*, īpašo pievienošanās programmu lauksaimniecības un lauku attīstībai. Tās īstenošanai tika izvēlēta īpaša pieeja: kandidātvalstu iestādes uzņēmās visu atbildību ar pilnībā “decentralizētu vadību”, tādējādi veicinot *Sapard* īstenošanu. Viens no mērķiem ir īstenot daudzus maza mēroga lauku attīstības projektus, un otrs — izveidot struktūras, kas pēc pievienošanās spētu piemērot *acquis communautaire*. Sīka informācija par *Sapard* īstenošanu ir atrodama iepriekšējos gada ziņojumos, kas publicēti Komisijas tīmekļa vietnē http://ec.europa.eu/agriculture/external/enlarge/publi/index_en.htm.

Šis ziņojums jo īpaši attiecas uz *Sapard* finansiālo īstenošanu Bulgārijā, Rumānijā un Horvātijā, jo *Sapard* programmas astoņām jaunajām dalībvalstīm, kuras Eiropas Savienībai pievienojās 2004. gada 1. maijā, ir pabeigtas. 2004. gadā tās pārtrauca slēgt līgumus par jauniem projektiem saskaņā ar attiecīgajām *Sapard* programmām un sāka slēgt līgumus saskaņā ar pēcpievienošanās programmām lauku attīstībai. Maksājumi galasaņēmējiem saskaņā ar šo valstu *Sapard* programmām tika izbeigti 2006. gada beigās.

Bulgārija un Rumānija, kas Eiropas Savienībai pievienojās 2007. gada 1. janvārī, arī pārtrauca slēgt *Sapard* līgumus ar galasaņēmējiem attiecīgi 2007. gada 31. oktobrī un 2007. gada 31. jūlijā.

Ar Komisijas 2006. gada 8. februāra lēmumu tika apstiprināta Horvātijas programma. Ar Komisijas 2006. gada 29. septembra lēmumu 2006/658/EK par pārvaldības piešķiršanu Horvātijā kļuva tiesīga saņemt *Sapard* finansējumu. 2008. gadā turpinājās gan līgumu slēgšana ar galasaņēmējiem, gan finanšu izpilde.

2. PROGRAMMAS ĪSTENOŠANA UN PĀRVALDĪBA

Sapard ziņojumā par 2005. gadu tika novērtēts tas, kā mērķus sasniegušas astoņas jaunās dalībvalstis, kuras bija beigušas slēgt līgumus. *Sapard* ziņojumā par 2007. gadu ir ietverta līdzīga Bulgārijas un Rumānijas analīze, kas veikta pēc tam, kad 2007. gadā šajās dalībvalstīs beidza slēgt līgumus.

2.1 Īstenošanas galvenie rezultāti¹

Tā kā Bulgārijā un Rumānijā līgumu slēgšana ar galasaņēmējiem saskaņā ar *Sapard* tika pārtraukta 2007. gadā, 2008. gadā šo programmu īstenošana galvenokārt tika vērsta uz finanšu

¹ A and B pielikums ietver horizontālo pārskatu.

izpildi un kontroles jautājumiem. 2008. gadā vienīgi Horvātija varēja turpināt piešķirt ES līdzekļus galasaņēmējiem.

2008. gada beigās saņēmējvalstīm saskaņā ar *Sapard* programmu laika posmā no 2000. gada līdz 2006. gadam kopumā tika piešķirti 2 936 miljoni euro, no kuriem 1 334,1 miljons euro tika piešķirti astoņām dalībvalstīm, kuras ES pievienojās 2004. gadā², un 1 601,9 miljoni euro — Bulgārijai, Rumānijai un Horvātijai.

Šajā laikā Komisija faktiski samaksāja kopējo summu 2 446,4 miljonu euro³ apmērā, kas ir 99,6 % no kopējās summas, kura piešķirta astoņām jaunajām dalībvalstīm, un 69,8 % — Bulgārijai, Rumānijai un Horvātijai.

2008. gadā Lietuvas, Latvijas un Polijas programmas tika slēgtas, veicot galīgo saldo maksājumu Lietuvai un Polijai. Latvijai, kurai galīgi deklarēto attiecināmo ES izdevumu summa euro bija tikai 88 % no programmai piešķirtā finansējuma, tika izrakstīts iekasēšanas rīkojums par negatīva galīgā saldo atmaksāšanu Komisijai. Projektu skaits, par kuriem tika noslēgti līgumi astoņās jaunajās dalībvalstīs, pārsniedza 34 000, savukārt to summa sasniedza 1 448 miljonus euro Kopienas ieguldījuma. Saskaņā ar pārejas noteikumiem no *Sapard* uz lauku attīstības programmām jaunās dalībvalstis var saņemt nenomaksātās daudzgadu *Sapard* saistības saskaņā ar savām pārejas posma lauku attīstības programmām laika posmā no 2004. gada līdz 2006. gadam.

2008. gadā panāktais progress, izsakot to kā Komisijas veiktos maksājumus Bulgārijai, Rumānijai un Horvātijai⁴, palēninājās, tostarp dēļ kontroles jautājumiem Bulgārijā un Rumānijā un saņēmēju maz izmantotajiem līdzekļiem Horvātijā. Kopš programmas sākuma veiktie kopējie maksājumi, izsakot tos kā procentuālo daļu no trim valstīm pieejamā finansējuma, 2008. gada beigās bija 69,8 % salīdzinājumā ar attiecīgi 46 % un 62 % 2006. un 2007. gada beigās.

Līdz 2007. gada 31. jūlijam, kad Rumānija pārtrauca slēgt līgumus ar galasaņēmējiem, noslēgto līgumu summa sasniedza 1 132 miljonus euro. 2008. gada beigās līgumu summa bija samazinājusies līdz aptuveni 1 066 miljoniem euro no ES līdzekļiem un vairāk nekā 4 500 projektiem, no kuriem gandrīz 4 000 bija pabeigti. 6 % samazinājums noticis atcelto projektu dēļ.

Trīs lielākie pasākumi, “*Ieguldījumi lauku saimniecībās*”, “*Lauksaimniecības un zivsaimniecības produktu pārstrāde un tirdzniecība*” un “*Ieguldījumi lauku infrastruktūrā*”, kuriem tika novirzīti 87 % no programmai piešķirtās kopējās summas, ietvēra gandrīz 3 300 apstiprinātus projektus, no kuriem gandrīz 3 000 tika pabeigti 2008. gada beigās. 2008. gada beigās maksājumu apjoms, ieskaitot avansa maksājumus, ko no sākuma bija saņēmusi Rumānija, bija 843,5 miljoni euro jeb 72,7 % no *Sapard* programmai piešķirtās summas.

Līdz 2007. gada 31. oktobrim, kad Bulgārija pārtrauca slēgt līgumus ar galasaņēmējiem, noslēgto līgumu summa sasniedza 458 miljonus euro. 2008. gada beigās līgumu summa vairāk nekā 2 700 projektiem, no kuriem vairāk nekā 2 100 bija pabeigti, bija samazinājusies

² Čehijas Republika (CZ), Igaunija (EE), Ungārija (HU), Latvija (LV), Lietuva (LT), Polija (PL), Slovākija (SK), Slovēnija (SI).

³ Priekšfinansējums un maksājumu atlīdzinājums visām valstīm.

⁴ C pielikumā ietverta informācija par katru valsti.

līdz aptuveni 376 miljoniem euro no ES līdzekļiem. 18 % samazinājums noticis atcelto projektu dēļ.

Trīs lielākie pasākumi, *“Ieguldījumi lauku saimniecībās”*, *“Lauksaimniecības un zivsaimniecības produktu pārstrāde un tirdzniecība”*, ieskaitot apakšpasākumu *“Vairumtirdzniecības tirgi”* un *“Saimniecisko darbību attīstība un dažādošana”*, kuriem tika novirzīti 80 % no programmai piešķirtās kopējās summas, ietvēra gandrīz 2 300 apstiprinātus projektus, no kuriem vairāk nekā 1 900 tika pabeigti 2008. gada beigās. Zemais fondu apgušanas līmenis 2007. gada beigās un 2008. gadā izraisīja ES līdzekļu atsaukšanu 27,6 miljonu euro apmērā, savukārt 2009. gadā gaidāms samazinājums 45,7 miljonu euro apmērā, tādējādi samazinot sākotnēji programmai piešķirtā finansējuma apmēru par 16 %, proti, no 444,7 miljoniem euro uz 371,4 miljoniem euro.

Maksājumu apjoms, tostarp avansa maksājumu, ko no sākuma bija saņēmusi Bulgārija, 2008. gada beigās bija 265,2 miljoni euro jeb 63,6 % no *Sapard* programmai piešķirtās summas.

Horvātijas *Sapard* programmai, kas tika pieņemta 2006. gada februārī un kuras pārvaldība tika uzticēta 2006. gada septembrī, tika piešķirta summa 25 miljonu euro apmērā, pamatojoties uz vienotu gada finansēšanas līgumu 2006. gadam. Šī summa tika piešķirta pasākumiem *“Ieguldījumi lauku saimniecībās”* un *“Lauksaimniecības un zivsaimniecības produktu pārstrāde un tirdzniecība”*.

2008. gada beigās līgumu slēgšana par ES līdzekļiem vēl tika turpināta, un tajā brīdī bija noslēgti līgumi par aptuveni 10,5 miljoniem euro, kas ir 42 % no programmai piešķirtās summas. 2008. gada beigās bija pabeigti 16 no 33 apstiprinātajiem projektiem. Maksājumu apjoms, ko kopš sākuma bija saņēmusi Horvātija, 2008. gada beigās bija 9,5 miljoni euro, ieskaitot avansa maksājumu 7,2 miljonu euro apmērā, kas ir 37,9 % no *Sapard* programmai piešķirtās summas.

Deklarētais publiskā finansējuma kopējais apjoms, kas samaksāts galasaņēmējiem saskaņā ar *Sapard* programmu, 2008. gada beigās ir 3415 miljoni euro (3113 miljoni euro 2007. gada beigās), no kuriem Kopienas ieguldījums sasniedz 2562 miljonus euro (2333 miljonus euro 2007. gada beigās). Tā kā liela daļa no *Sapard* programmas rada ieņēmumus, un to atbalsta ar publiskiem līdzekļiem, kuru apjoms var sasniegt 50 %, Kopienas atbalsta kopējā tiešā ietekme saskaņā ar *Sapard* instrumentu tādējādi, ieskaitot privāto finansējumu, kopumā ir apmēram 6123 miljoni euro (5683 miljoni euro 2007. gada beigās) sniegtajos ieguldījumos un pakalpojumos. Tādējādi katrs Kopienas ieguldītais euro *Sapard* programmā dod ieguldījumu 2,39 euro apmērā. Minētā sviras faktora vērtība pēdējos trīs gados nav mainījusies.

3. MĒRĶU SASNIEGŠANAS NOVĒRTĒJUMS

Sapard instrumenta vispārējā ietekme desmit sākotnējās *Sapard* saņēmējvalstīs attiecībā uz tā mērķiem ir novērtēta un sīki izklāstīta *Sapard* 2005. un 2007. gada ziņojumos. Tika konstatēts, ka dažādie pasākumi, ko finansē *Sapard*, veicina ilgtspējīgu saimniecisko attīstību, vides un dzīves apstākļu uzlabošanu un darba iespēju izveidi lauku rajonos. Ieguldījumi zemnieku saimniecībās un pārtikas rūpniecībā jo īpaši veicināja ES standartu sasniegšanu.

Astoņu 2008. gadā jau noslēgto programmu *ex-post* novērtējuma sakarā tiks veikts horizontāls novērtējums. Pēc programmu noslēgšanas un *ex-post* novērtējumiem Bulgārijā, Rumānijā un Horvātijā tiks veikts līdzīgs novērtējums

4. PROGRAMMAS ĪSTENOŠANA UN PĀRVALDĪBA

4.1. Programmas īstenošanas pārraudzība

2008. gadā ES turpināja cieši sadarboties ar saņēmējvalstīm Bulgāriju, Rumāniju un Horvātiju pārraudzības un novērtēšanas jomā. Papildus pastāvīgajai pārraudzībai 2008. gadā notika sešas Pārraudzības komitejas sanāksmes.

2008. gadā tika pieņemti divi Komisijas lēmumi, ar kuriem grozīja Bulgārijas programmu, un viens, ar kuru grozīja Horvātijas programmu⁵. Attiecībā uz Horvātiju pieņemtā grozījuma galvenais mērķis bija pielāgot finanšu tabulu tā, lai koncentrētu līdzekļus diviem vienīgajiem akreditētajiem pasākumiem, labāk koncentrētu programmu uz pievienošanās priekšdarbu vajadzībām un uzlabotu uzņemšanas spējas.

Komisijas pirmais lēmums, kas tika pieņemts 2008. gadā un grozīja Bulgārijas programmu, attiecās uz finanšu tabulu pielāgošanu, lai ņemtu vērā līgumu slēgšanas un īstenošanas faktisko stadiju. Otrais komisijas lēmuma grozījums, kas tika pieņemts 2008. gadā, attiecās uz finanšu tabulu labojumu, lai ņemtu vērā no gada finansēšanas līguma 2004. gadam atsauktos 27,6 miljonus euro. Tā ir saistību daļa, par kuru netika veikta iemaksa kontā un par kuru Komisija nesaņēma pieņemamu maksājuma pieprasījumu līdz 2007. gada beigām, kā tas noteikts gada finansēšanas līguma 2006. gadam 4. pantā.

4.2. Juridiskais pamats

2008. gada decembrī Komisija pagarināja 2006. gada ar Bulgāriju, Rumāniju un Horvātiju noslēgtajos gada finansēšanas līgumos paredzētās atbrīvošanas no saistībām termiņu no 2008. gada beigām līdz 2009. gada beigām, lai dotu valstīm iespēju palielināt apguvi, veicot maksājumus par *Sapard* noslēgtajiem projektiem līdz 2009. gada beigām.

Ņemot vērā to, ka 2008. gads ir pēdējais gads atlikušo Bulgārijas, Rumānijas un Horvātijas *Sapard* programmu īstenošanai, 2008. gadā saistītie noteikumi saglabājās nemainīti.

Jaunākie tiesību akti par *Sapard* ir Komisijas 2007. gada 8. marta Regula (EK) Nr. 248/2007, kurā ir jo īpaši skatīta Bulgārijas un Rumānijas kā dalībvalstu pāreja no *Sapard* uz lauku attīstības programmām, un gada finansēšanas līgumi un daudzgadu finansēšanas līgumi par *Sapard* piemērošanas turpināšanu.

⁵ Skatīt D pielikumu.

5. DARBĪBAS SAISTĪBĀ AR PĀRVALDĪBAS PIEŠKIRŠANU, REVĪZIJU UN PĀRBAUDĒM

5.1 Atjauninājums saistībā ar atbalsta pārvaldības uzticēšanu un pārraudzības vizītēm⁶

Komisija uzticēja kandidātvalstīm *Sapard* atbalsta pārvaldību. 2008. gadā netika izdoti Komisijas lēmumi un netika veikti revīzijas apmeklējumi šajā saistībā.

Saskaņā ar Komisijas 2000. gada 7. jūnija Regulas (EK) Nr. 2222/2000 3. panta 3. punktu Komisijai ir jāuzrauga, vai tiek ievēroti minētās regulas, tostarp tās pielikuma, nosacījumi un noteikumi. Pamatojoties uz to, tika veikti divi pārraudzības apmeklējumi Bulgārijā un Rumānijā attiecīgi 2008. gada maijā un jūnijā.

5.1.1 Bulgārija

Ņemot vērā 2008. gada maija apmeklējuma laikā veikto pārbaūžu rezultātus, tika konstatēts, ka daži akreditācijas kritēriji, proti, *ex-post* pārbaudes (pārbaudīta tikai ieguldījumu fiziskā esība), cilvēkresursu standarts (ļoti augsta personāla mainība) un pārraudzīšanas funkcijas (sevišķi iekšējās revīzijas departaments un Cīņas pret krāpšanu un korupcijas neitralizācijas departaments), attiecībā uz Bulgārijas *Sapard* aģentūru ir slikti īstenoti. Šā apmeklējuma aspekti, kas saistīti ar atbilstību, aprakstīti šā ziņojuma 5.3.1. iedaļā

Pēc apmeklējuma Bulgārijas iestādēm ar 2008. gada jūnijā nosūtīto vēstuli tika lūgts sagatavot plānu trūkumu novēršanai un informēt Komisiju par tāda plāna īstenošanu. Tāpat Bulgārijas iestādes tika informētas par to, ka Komisija pārtrauc trīs svarīgu pasākumu finansēšanu līdz brīdim, kad tiks īstenots piemērots rīcības plāns. Neatkarīgas revīzijas iestādes (*Ernst and Young*) ziņojums, ko Bulgārijas iestādes iesniedza Komisijai 2008. gada novembrī, apstiprināja, ka visas rīcības plānā paredzētās darbības akreditācijas trūkumu novēršanai ir īstenotas. Decembrī valsts kredītrīkotājs (*NAO*) ar vēstuli paziņoja, ka rīcības plāns ir īstenots, un to apstiprināja neatkarīga revīzijas iestāde. Sīki pārbaudījušas saņemto revīzijas ziņojumu, Lauksaimniecības ģenerāldirektorāta darba grupas secināja, ka ir panākts ievērojams progress, tomēr divas svarīgās darbības bija īstenotas tikai daļēji, un to apstiprināja arī neatkarīgā revīzijas iestāde. 2009. gada janvārī tas ar vēstuli tika paziņots Bulgārijas iestādēm, norādot, ka Komisija izskatīs iespēju atsākt deklarēto *Sapard* izdevumu atmaksāšanu, līdzko atlikušie jautājumi tiks atbilstīgi risināti un Bulgārija pieliks pūles, lai īstenotu jaunās kontroles procedūras saskaņā ar rīcības plānu.

Tā kā 2008. gada beigās rīcības plāns nebija pilnībā īstenots, tajā datumā Komisija neatjaunoja deklarēto izdevumu 11,4 miljonu euro apmērā atlīdzināšanu. Izdevumu atlīdzināšana Bulgārijai tika atjaunota 2009. gada septembrī.

5.1.2 Rumānija

Cits revīzijas apmeklējums bija Rumānijā 2008. gada jūnijā. Apmeklējuma mērķis bija meklēt pietiekamas garantijas valsts kredītrīkotāja (*NAO*), valsts fonda un *Sapard* aģentūras pastāvīgai atbilstībai daudzgadu finansēšanas līguma nosacījumiem un noteikumiem un nodrošināt, lai akreditētās un piešķirtās procedūras un struktūras darbotos apmierinoši.

⁶ Skatīt E pielikumu.

Revīzijas gaitā atklājās, ka iekšējās kontroles sistēmai un dažiem akreditācijas kritērijiem ir nopietni trūkumi, un radās lielas šaubas par ieguldījuma atbalsta piešķiršanas kontroles procedūras efektivitāti.

Pēc šiem konstatējumiem Rumānijas iestādēm 2008. gada jūlija sākumā nosūtīja vēstuli ar lūgumu sagatavot rīcības plānu atklāto trūkumu labošanai un informēt Komisiju par tā īstenošanu. Vēstulē tika uzsvērts, ka valsts kredītrīkotājam jānodrošina korektīvo pasākumu pareiza īstenošana, kas jāapstiprina arī neatkarīgai revīzijas iestādei. Ņemot vērā konstatējumu nopietnību, valsts kredītrīkotājam tāpat lūdza līdz korektīvo pasākumu ieviešanai neiesniegt Komisijai prasības par izdevumu segšanu un pārtraukt maksājumus galasaņēmējiem. Turklāt lauksaimniecības ģenerāldirektorāts pārtrauca segt visu programmas pasākumu deklarētos izdevumus Rumānijai.

Lauksaimniecības ģenerāldirektorāts arī informēja Rumāniju par to, ka tas izskatīs iespēju atsākt izdevumu atlīdzināšanu, līdzko saņems apstiprinājumu par rīcības plāna pareizu īstenošanu, ko apstiprinājusi arī neatkarīga revīzijas iestāde.

2008. gada jūlija beigās Rumānija iesniedza rīcības plānu. Ar vēstuli, kas tika nosūtīta 2008. gada oktobrī, Rumānijas iestādes informēja Komisijas dienestus par to, ka maksājumi galasaņēmējiem atjaunoti 2008. gada 1. oktobrī. Ar vēstuli, kas tika nosūtīta 2008. gada novembrī, Rumānijas iestādes informēja Komisijas dienestus par to, ka rīcības plāns ir īstenots. Šā novērtējuma pamatā bija Rumānijas Revīzijas palātas ziņojums. Kaut gan kopumā ziņojumā bija iekļauti pozitīvi secinājumi par veiktajiem koriģējošajiem pasākumiem, tomēr tajā identificēja vairākus akreditācijas trūkumus, kas vēl nebija atbilstīgi novērsti. Turklāt revīzijas ziņojumā nebija sistemātiski aprakstīts un pamatots konkrētais darbs, ko veikušas Rumānijas iestādes, un rezultāti, ko devusi rīcības plāna īstenošana, sevišķi attiecībā uz atbilstības jautājumiem.

Komisijas dienesti analizēja arī ziņojumu, lai noteiktu, vai uz šā pamata var atjaunot *Sapard* maksājumus Rumānijai. Analīzes rezultātā izrādījās, ka attiecībā uz dažiem jautājumiem nepieciešams vairāk informācijas par Rumānijas iestāžu veiktā darba apjomu. Tas attiecās sevišķi uz jautājumu, vai uz projektiem neattiecināja neatļautas procedūras, tādējādi radot finanšu risku. Turklāt gan no maksājumu aģentūras, gan no revīzijas iestādes pieprasīja papildu informāciju par ieguldījumu projektu papildu pārbaudēm, kā arī informāciju par veikto pārbaužu aptvērumu un saturu.

Ar vēstuli, kas tika nosūtīta 2008. gada decembrī, Rumānijas iestādes iesniedza papildu izdevumu deklarāciju un maksājuma pieteikumu par laikposmu līdz 2008. gada 30. novembrim. Tā kā Rumānijas iestādes vēl nevarēja novērtēt saistīto finanšu risku, Komisijas analīzē tika secināts, ka nepieciešama papildu informācija par dažiem jautājumiem. Lēmums par maksājumu atjaunošanu būs atkarīgs no papildu pieprasījumu, kuri iesniegti Rumānijas iestādēm, pēcpārbaužu rezultātiem. Tā kā 2008. gada beigās rīcības plāns nebija pilnībā īstenots, tajā datumā Komisija neatjaunoja deklarēto izdevumu 141,5 miljonu euro apmērā atlīdzināšanu. Izdevumu atlīdzināšana Rumānijai tika atjaunota 2009. gada jūlijā.

5.2 Lēmumi par grāmatojuma noskaidrošanu

Saskaņā ar Regulā (EK) Nr. 2222/2000 noteiktajām prasībām Komisijai jānoskaidro *Sapard* aģentūru grāmatojums(-i), kas noteikts(-i) kandidātvalstīs.

Pamatojoties uz to, 2008. gada 30. septembrī Komisija pieņēma lēmumu par 2007. gada grāmatojumu noskaidrošanu Bulgārijai un Horvātijai. Līdz Rumānijai pieprasītās papildu informācijas izskatīšanas beigām lēmumu par grāmatojumu noskaidrošanu attiecībā uz šo valsti nevarēja pieņemt.

5.3 Atbilstības noskaidrošana

2008. gadā lauksaimniecības ģenerāldirektorāta nodaļa, kas atbildīga par *Sapard* izdevumu revīziju, veica divus atbilstības pārbaudes apmeklējumus — vienu uz Bulgāriju un otru uz Rumāniju.

5.3.1 Bulgārija

Ņemot vērā iespējamās krāpšanas gadījumus, ko atklāja *OLAF*, 2008. gada maijā tika veikts revīzijas apmeklējums uz Bulgāriju, lai novērtētu, vai iespējamie krāpšanas gadījumi ir saistīti ar sistemātiskajām kontroles nepilnībām. Veiktajā atbilstības revīzijā uzmanība tika pievērsta pasākumiem: *“Ieguldījumi lauku saimniecībās”*, *“Lauksaimniecības un zivsaimniecības produktu pārstrāde un tirdzniecība”*, *“Saimniecisko darbību dažādošana, veicinot alternatīvos ienākumu avotus”* un *“Lauku infrastruktūras attīstīšana un uzlabošana”*.

Apmeklējumi veikti jo īpaši tādēļ, lai pārliecinātos, ka kontroles sistēma ir ieviesta saskaņā ar akreditētajām procedūrām, un ka kontrole ir veikta atbilstoši noteiktajiem standartiem. Revīzijas gaitā atklājās nopietni trūkumi, tāpēc 2008. gada jūnijā Lauksaimniecības ģenerāldirektorāts pārtrauca maksājumus Bulgārijai tādiem pasākumiem kā *“Ieguldījumi lauku saimniecībās”*, *“Lauksaimniecības un zivsaimniecības produktu pārstrāde un tirdzniecība”*, tostarp apakšpasākumiem *“Vairumtirdzniecības tirgi”* un *“Saimniecisko darbību attīstība un dažādošana”*, galvenokārt tāpēc, ka laikā, kad tiek pieņemti *Sapard* līgumi, netika ievēroti noteikumi par piedāvājumu izteikšanu. Šo pasākumu finansējuma apjoms ir apmēram 80 % no visas programmai piešķirtās summas. Atklātie trūkumi izraisīja jau minēto Komisijas maksājumu pārtraukšanu (skatīt 5.1.1. iedaļu).

5.3.2 Rumānija

Papildus 2008. gada jūnijā veiktajam apmeklējumam 2008. gada septembrī Rumānijā tika veikta arī atbilstības revīzija, kuras mērķis bija nodrošināt, lai Rumānijā noteiktās pārvaldības, kontroles un sankcionēšanas procedūras, kas saistītas ar dažiem *Sapard* programmas akreditētajiem pasākumiem — *“Kvalitātes, veterinārijas un fitosanitārijas kontroles, pārtikas produktu un patērētāju aizsardzības struktūru uzlabošana”*, *“Ieguldījumi lauku saimniecībās”*, *“Lauksaimnieciskās ražošanas metodes, kas paredzētas vides aizsardzībai un lauku vides uzturēšanai”* un *“Mežsaimniecība”* —, būtu saskaņā ar attiecīgā daudzgadu finansēšanas līguma nosacījumiem. Galvenie konstatējumi attiecās uz privāto iepirkumu procedūras atbilstību, publisko iepirkumu procedūras neatbilstībām, *Sapard* aģentūras veikto uzraudzību centrālajā līmenī un uz vietas veikto pārbažu pierādījumiem un dokumentāciju.

Atbilstības revīziju rezultāti, proti, izdevumu iespējamā finanšu korekcija, tiks izskatīti grāmatojumu noskaidrošanas procedūras beigās.

5.4 Darbs, kas veikts saistībā ar Eiropas Revīzijas palātu (ERP)

Lai sagatavotu apliecinājuma paziņojumu 2007. gadam (*DAS 2007*), Eiropas Revīzijas palātas revīzija iekļāva pārskatu par Komisijas grāmatojumu noskaidrošanas procedūrām, kas veiktas Rumānijai un Bulgārijai. Turklāt Revīzijas palāta iekļāva pārskatu par Komisijas veikto

atbilstības pārbaudes procedūru, kas veikta abām valstīm. Pēc atkārtotās pārbaudes ERP ievēroja, ka atbilstības revīzijas apmeklējumā uz Rumāniju neizdevās iekļaut riska jomu, proti, atbilstību Komisijas publiskā iepirkuma noteikumiem (tā dēvētajam “Norādījumam Nr. 104”). Komisijas dienesti izskatīja ERP veikto darbu, kā arī atbildes no dalībvalstīm un pievērsa uzmanību dažiem jautājumiem, kuri radās abās valstīs.

5.5 Informācija par pārkāpumiem

2008. gadā *OLAF* saņēma 230 pirmos paziņojumus un 632 atjauninātus paziņojumus par pārkāpumiem, kas konstatēti saskaņā ar visām *Sapard* programmām (876 paziņojumi laika posmā no 2003. gada līdz 2008. gadam)⁷.

Ziņojumu skaits palielinājās par 8 % salīdzinājumā ar 2007. gadu. Šīm izmaiņām ir vairāki iemesli. Horvātija sāka ziņot par *Sapard* pārkāpumiem tikai 2008. gadā. Polija un Ungārija atklāja jaunus pārkāpumus, veicot *ex-post* pārbaudes pēc galīgajiem maksājumiem galasaņēmējiem. Rumānijas ziņojumu skaits bija divreiz lielāks nekā 2007. gadā.

Visvairāk ziņojumu tika saņemti no Rumānijas, Bulgārijas un Polijas. Salīdzinot ar 2007. gada rādītājiem, konstatēto pārkāpumu skaita pieaugums ir vērojams Bulgārijā, Ungārijā, Lietuvā, Latvijā, Polijā un Rumānijā. Samazinājums ir vērojams Čehijā, Slovēnijā un Slovākijā.

Salīdzinājumā ar 2007. gadu Kopienai sniegtais finansiālais atbalsts *Sapard* programmai ir palielinājies par 334 % un atgūstamā summa palielinājusies par 294 %. Šķiet, ka vairāki pārkāpumi tika atklāti pēc galīgajiem maksājumiem, tāpēc tika atgūta visa paredzētā summa.

Ziņojumi par iespējamiem krāpšanas gadījumiem saņemti tikai no Bulgārijas, Rumānijas un Horvātijas. To apmērs ir 71 % no 2008. gada gadījumiem Bulgārijā, 50 % no gadījumiem Horvātijā un 6 % no gadījumiem Rumānijā.

Metodes, ar kurām 2008. gadā visbiežāk tika konstatēti minētie gadījumi, ir „valsts administratīvā vai finansiālā pārbaude”, „sasniegumu pārbaude uz vietas”, „informēšana par pārkāpumiem” un „dokumentu pārbaude”. Tāda pati tendence tika novērota 2007. gadā, bet „informēšana par pārkāpumiem” ir jauns nozīmīgs elements, un par šādiem gadījumiem ziņoja Bulgārija.

2008. gadā visbiežākie pārkāpumi bija „pieņemto saistību neizpilde” (23 % gadījumu), „viltoti apliecinātie dokumenti” (19 %) un „citu noteikumu/līgumu nosacījumu neievērošana” (19 %). Lielākās izmaiņas salīdzinājumā ar 2007. gadu atzīmētas gadījumu daļā, kas ietver „viltotus apliecināšos dokumentus”, t. i., no 4 % uz 19 %. Lielāko daļu ziņojumu par šiem gadījumiem iesniedza Bulgārija.

6. SADARBĪBA AR STARPTAUTISKAJĀM ORGANIZĀCIJĀM

Pēdējos gados EK ir aizvien vairāk attīstījusi sadarbību ar starptautiskām finanšu iestādēm (SFI) pirmspievienošanās palīdzības jomā lauku attīstībai. Līdz ar to ir uzlabojusies izpratne par *Sapard* darbību un potenciālajām SFI un Komisijas dienestu sadarbības jomām šajā saistībā. Ar *Sapard* noteikto pieeju tagad izmanto *IPA* lauku attīstības komponenta ietvaros.

⁷ Skatīt F pielikumu.